

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

Curtea Constituțională, prin Hotărîrea nr.6 din 3 mai 2012, a recunoscut constituțional alineatul 3 al articolului 3 din Legea nr. 142-XVI din 07.07.2005 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățămînt superior, ciclul I (în continuare – Legea nr.142).

Întrucît obiectul sesizării în prezenta cauză – stabilirea cotelor de înmatriculare în instituțiile de învățămînt superior – este același cu cel examinat în Hotărîrea nr.30 din 18.12.2007¹, prin care a fost apreciată ca fiind constituțională Hotărîrea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007, am pledat pentru neacceptarea sesizării spre examinare, iar, în ultimă instanță, pentru sistarea procesului.

Anterior Curtea Constituțională a respins sesizări pentru că obiectul se repeta. Astfel, în Decizia nr.1 din 15.03.2010² cu privire la legea de ratificare a tratatului internațional Curtea, analizînd sesizarea sub aspectul admisibilității, a invocat Decizia nr.5 din 24.09.2002³, care avea ca obiect același tratat.

Țin să menționez că obiectul unic al sesizărilor a predeterminat hotărîrea Curții Constituționale în prezenta cauză. Ca urmare, cu referire la prevederile contestate ale articolului 3 din Legea nr.142-XVI îmi mențin poziția expusă în opinia separată la Hotărîrea Curții Constituționale nr.30 din 18.12.2007. În același timp, examinînd sesizarea din prezenta cauză, am ajuns la concluzia că norma contestată trebuia să fie declarată neconstituțională și pentru motivul că nu corespunde cu art.46 din Constituție și, respectiv, art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, întrucît restrînge garanțiile constituționale ale dreptului de proprietate, chiar dacă autorul nu a invocat în sesizare acest aspect.

Consider că prin limitarea numărului de studenți (a cotei de înmatriculare) alineatul 3 al articolului 3 din Legea nr.142-XVI permite indirect Guvernului să priveze în mod nejustificat de licență instituțiile de învățămînt superior private.

Conform art.37 din Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.1995, „licențele pentru activitatea instituțiilor de învățămînt private se acordă și se retrag de către Camera de Licențiere în conformitate cu legislația în vigoare”. Pentru a intra în posesia licenței și a dobîndi dreptul de a instrui un anumit număr de studenți, fondatorii instituțiilor de învățămînt trebuie să facă investiții capitale materiale, precum și investiții intelectuale. Micșorarea ulterioară a cotei de înmatriculare și, implicit, a numărului de studenți care

¹ Hotărîrea Curții Constituționale nr.30 din 18.12.2007 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Hotărîrea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007 “Cu privire la planurile de înmatriculare în anul 2007 în instituțiile de învățămînt superior (ciclul I), mediu de specialitate și secundar profesional”, cu modificările ulterioare

² Decizia Curții Constituționale nr.1 din 15.03.2010 asupra sesizării pentru controlul constituționalității Legii nr.348-XV din 12.07.2001//*Monitorul Oficial nr.41-43/6, 26.03.2010*

³ Decizia Curții Constituționale nr.5 din 24.09.2002 privind sistarea procesului pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Tratatului între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat și a Protocolului adițional la Tratat, semnate la Kiev la 18 august 1999//*Monitorul Oficial nr.137-138/25, 10.10.2002*

achită taxa de școlarizare face imposibilă activitatea instituțiilor de învățământ private, fiind o modalitate voalată de privare de licență. Deoarece majoritatea bunurilor achiziționate de către instituțiile de învățământ nu pot fi utilizate în alte scopuri, fondatorii, indirect, sunt privați și de aceste bunuri materiale.

Menționez că atât Curtea Constituțională, cât și Curtea Europeană au recunoscut licența de activitate în sectorul privat ca un „bun” în sensul art.46 din Constituție și, respectiv, art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană.

Astfel, în Hotărârea nr.15 din 13.09.2011 Curtea a relevat că „potrivit jurisprudenței Curții Europene, licența de a desfășura o anumită activitate a fost în mod constant considerată un „bun” în sensul articolului 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, în măsura în care oferă persoanelor vizate un drept asupra unui interes material și aceasta indiferent de faptul dacă actul este de natură administrativă (a se vedea *Bimer S.A. v. Moldova*, nr. 15084/03, §49, 10 iulie 2007 și *Megadat.com SRL v. Moldova*, nr. 21151/04, §§ 62-63, 8 aprilie 2008)”⁴.

În contextul Hotărârii menționate nr.15 a Curții, în legătură cu care mi-am expus dezacordul, țin să menționez faptul că, dacă certificatul de absolvire a Institutului Național de Justiție este considerat un „bun”, cu atât mai mult licența pentru activitatea instituției de învățământ superior comportă această calitate. Dacă, în opinia Curții, certificatul INJ „dă naștere unei speranțe legitime”, atunci licența de activitate a unei persoane private constituie un bun, inclusiv prin obligația legală de a dispune de anumite valori materiale și intelectuale (1 mln de lei capital statutar, săli de clasă etc.). De remarcat că această prevedere legală a fost recunoscută constituțională prin Hotărârea Curții Constituționale nr.25 din 4 noiembrie 2004. Contradicția existentă între prezenta hotărâre a Curții și ultimele două hotărâri menționate învederează inconsecvența Curții în interpretarea normelor constituționale referitoare atât la domeniul învățământului, cât și la domeniul proprietății.

Norma contestată lasă la discreția executivului stabilirea cotei de înmatriculare la fiecare specialitate și nu ia în calcul numărul de licențe acordate instituțiilor private, precum și numărul de facultăți acreditate, de care depinde numărul acceptabil de studenți. Acreditarea reprezintă o formă de licențiere și presupune dreptul unei facultăți concrete de a instrui un număr rezonabil de studenți pentru a putea funcționa (cadre didactice suficiente, fond bibliotecar, săli de clasă, personal auxiliar ș.a.). O facultate cu doar 5 studenți la fiecare an de studii nu poate exista nici sub aspect material, nici sub aspect logistic.

Faptul că legislatorul nu a stipulat prin lege criterii clare pentru stabilirea cotelor de înmatriculare generează imprevizibilitatea normei legale supuse controlului constituționalității.

În sensul art.72 din Constituție, Parlamentul trebuia să reglementeze prin lege modul de stabilire a numărului minim de studenți pentru instituțiile de învățământ, iar cotele concrete de înmatriculare să fie determinate de Guvern în baza acestor criterii, pentru a nu afecta viabilitatea acestor instituții.

⁴ Hotărârea nr.15 din 13.09.2011 privind controlul constituționalității articolului 18 alin.(3) din Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției (sesizarea nr.21a/2011) // *Monitorul Oficial nr.166-169/22, 07.10.2011*

Hotărârile anuale de Guvern cu privire la cotele de înmatriculare, de fapt, pun în sarcina Ministerului Educației stabilirea acestor cote pentru fiecare instituție în parte. Din aceste hotărâri de Guvern rezultă că în unele cazuri cotele nu sunt corelate cel puțin cu numărul rezonabil de studenți necesar pentru formarea grupelor academice.

Analizând hotărârile de Guvern adoptate în această problemă, am ajuns la concluzia că, dacă ar fi fost respectate riguros cotele reglementate, majoritatea instituțiilor de învățămînt superior private s-ar fi autodizolvat sau ar fi fost lichidate de Camera de Licențiere și Ministerul Educației din considerente materiale și financiare. În acest sens, norma legală contestată nu corespunde cerințelor clarității și previzibilității și poate genera sau favoriza corupția.

În situația, cînd pentru instituțiile de învățămînt superior de stat nu există o procedură de licențiere echivalentă cu cea pentru instituțiile private, tratamentul inegal al persoanelor de drept public și al celor de drept privat este evident. În ceea ce privește activitatea instituțiilor de învățămînt private, trebuie luate în considerare și prevederile art.126 și art.127 din Constituția Republicii Moldova, precum și hotărârile anterioare ale Curții (de exemplu, Hotărîrea nr.67 din 02.12.99). Astfel, proprietatea privată și cea publică trebuie să fie antrenate în concurență liberă, pe principii de egalitate, statul trebuie să asigure crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție și să garanteze realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

Din Legea învățămîntului rezultă că Guvernul poate decide asupra pregătirii cadrelor conform planului de stat, adică asupra burselor bugetare. Celelalte aspecte ce țin de admiterea la studii trebuie să fie soluționate în condițiile legislației, Cartei universitare și licenței de activitate de către administrația instituției de învățămînt superior private.

Conform concluziei Curții, statul are obligația de a asigura tinerii specialiști cu locuri de muncă, însă acest lucru nu este reglementat de nici un act normativ. Statul nu este obligat să acorde locuri de muncă nici bursierilor săi. Normele referitoare la cotele de înmatriculare generează plecarea tinerilor peste hotare pentru a-și continua studiile, îndeosebi în instituțiile de învățămînt din România, Rusia ș.a., care pentru ei actualmente sunt mai accesibile. Consider eronată concluzia Curții, care raportează cotele de înmatriculare la standardele educaționale de stat.

În baza celor expuse, consider că prevederea contestată trebuia să fie declarată neconstituțională.

Victor PUȘCAȘ
Judecător al Curții Constituționale

3 mai 2012